

УДК 378.015.3:005.321 (045)

ЛЮДМИЛА ВАСИЛЕНКО,
доктор педагогічних наук, доцент
(м.Мелітополь)

**Концептуальні основи гедоністичного спрямування
вокальної підготовки студентів-музикантів**

У статті розроблені та обґрунтовані концептуальні основи, на яких ґрунтується механізм гедоністичного спрямування вокальної підготовки студентів-музикантів у педагогічних університетах. Це безпосередньо пов'язано із ідеями холізму, аксіологізму та еутимності.

Застосування ідеї холізму дозволяє визначити шляхи організації вокального навчання з позиції забезпечення цілісності особистості студентів, яку розглянуто як багатогранний феномен, здатний до розвитку і який включає динамічне різноманіття духовного, психологічного, розумового та фізіологічного аспектів людської сутності. При цьому процес вокальної підготовки характеризується не стільки еволюційними (кількісними) змінами, скільки емерджентними (якісними) зрушеннями у фаховому розвитку студентів. Означена закономірність діє за рахунок певних детермінант, роль яких виконує гедоністичний фон особистісних переживань майбутніх фахівців.

Згідно з ідеєю аксіологізму у процесі вокальної підготовки студентів відбувається усвідомлення ними ціннісної значущості гедоністичних переживань (задоволення, насолода, радість, інтерес, бажання, хотіння, захоплення, щастя тощо), які виступають критерієм вдоволення потреб студентів (у навчанні, самопізнанні, творчості, у досягненні психофізіологічної гармонії, у спілкуванні тощо), а також регулятором їхньої мотиваційної сфери; стимулятором активності творчої діяльності.

Гедоністичний імператив знаходить своє втілення в орієнтації пізнавальних та поведінкових стратегій студентів на отримання задоволення та досягнення гарного самопочуття в контексті впровадження ідеї еутимності. Еутимне спрямування вокальної підготовки студентів має забезпечуватися впровадженням комплексу завдань, розрахованих на те, щоб майбутні фахівці не лише зрозуміли, а й на власному досвіді переконалися в тому, що процес навчання може приносити задоволення, насолоду та радість.

Ключові слова: гедоністичний імператив, холізм, аксіологізм, еутимність, задоволення, насолода, радість, вокальна підготовка.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Специфічні для сучасної епохи тенденції глобалізації, інформатизації, віртуалізації породжують низку проблем, сумарна дія яких детермінує кризові явища у всіх сферах суспільного буття. Безперечним є той факт, що існує єдина підстава людських переваг у подоланні кризових ситуацій. Спільним знаменником для будь-яких рішень у різних соціальних суб'єктів є їхня схильність до уникнення того, що індивід вважає негативним, і досягнення того, що уявляється йому позитивним. По суті, це нероздільне прагнення – бажання кращого життя, тобто того, що в буденній мові називається задоволенням, щастям. Уявлення про задоволення є одними із ключових для особистості, оскільки вони впливають на формування її ціннісно-смыслового універсуму. Людина вибудовує свій світ, виходячи саме із цих уявлень. Але те, що складає повсякденність людського буття, що розчинене в ньому, важко буває виявити, зафіксувати. Це, перш за все, стосується життєвих уявлень про задоволення і насолоду. Зрозуміло, що вони певним чином історично і соціально опосередковані й об'єктивуються через культуру, яка є середовищем соціального буття суб'єкта. Стандартизація образу задоволення несе в собі небезпеку знецінення особистості, оскільки зникають зусилля людини відшукати задоволеність і радість, що додають її життю найпотаємніший, глибинний сенс. Тому вивчення уявлень людей про задоволення, насолоду, щастя стає вельми привабливою й актуальною теоретичною проблемою. Складність її вирішення пов'язана із природою самого феномена задоволення: його невизначеністю, невловимістю, ефемерністю з одного боку, і гостротою та виразністю переживання з іншого. Отже, необхідно звернутися до аналізу широкого спектра наукових джерел, в яких втілені думки про гедоністичний імператив життєдіяльності людини – задоволення, насолоду, щастя, що виражають людські відчуття, уявлення, ідеали, бажання й оцінки.

У зв'язку з вищезазначеним виникає питання про концептуальне осмислення гедоністичного спрямування вокальної підготовки студентів педагогічних університетів. Змістовий аналіз цієї проблеми безпосередньо пов'язаний із ефективністю вокальної підготовки. Розглянуті концептуальні основи, з одного боку, дають можливість глибше зрозуміти механізми регуляції навчального процесу, а з іншого – сприяють визначенню нового ракурсу у вирішенні головної

практичної проблеми: як допомогти студентам пронести через етап фахової підготовки свій інтерес і захоплення майбутньою спеціальністю і досягти такого рівня професійних здобутків, які ініціюватимуть бажання ділитися ними з іншими. Все це вимагає нового педагогічного мислення, сутність якого полягає в тому, що система цінностей не статична. Вона перебуває у постійному розвитку й русі, оскільки в межах кожного часового періоду зумовлюється певним рівнем розвитку суспільства. Водночас при цьому має прослідковуватися історична спадкоємність тих цінностей, що мають статус загальнолюдських.

Аналіз досліджень і публікацій... Вітчизняна вища школа має значні здобутки в галузі підготовки майбутніх фахівців до діяльності у сфері музичного мистецтва (А.Брилін, Н.Вишнякова, А.Душний, А.Козир, Ю.Кузнецов, А.Лашенко, О.Михайличенко, Н.Ничкало, О.Олексюк, В.Орлов, О.Отіч, Г.Падалка, Т.Рейзенкінд, В.Роменець, О.Ростовський, Г.Сибірякова, Т.Танько, В.Федоришин, Г.Ципін, С.Шабутін, О.Шолокова, Д.Юник та ін.) і, зокрема, у сфері вокального навчання (Н.Андгуладзе, В.Антонюк, Л.Арутюнова, В.Бриліна, Л.Гавриленко, Н.Гонтаренко, Н.Гребенюк, О.Далецький, Л.Дерев'янко, М.Донець-Тессейр, Е.Економова, В.Ємельянов, М.Жишкович, І.Колодуб, А.Кравченко, О.Краснова-Соколова, Л.Лабінцева, Д.Люш, О.Матвеева, М.Микиша, Н.Овчаренко, В.Прокопьев, О.Прядко, Г.Стасько, Т.Ткаченко, Л.Тоцька, Н.Швец, Ю.Юцевич, В.Юшманов та ін.). У працях указаних вище науковців досліджуються різноаспектні явища та тенденції професійної освіти. Проте концепти гедоністичного імперативу життєдіяльності людини не знайшли свого належного узгодження в системі освітніх проблем. Аналіз сучасної теорії і практики педагогічної освіти засвідчив, що проблема навчання, зокрема, вокального навчання, спрямованого на реалізацію гедоністичного принципу, ще не була предметом спеціального комплексного психолого-педагогічного дослідження. А втім, якщо спиратися на гуманізацію освіти, з її зверненням до учня як найвищої цінності й суб'єкта навчального процесу з метою розкриття його особистості та досягнення успішності у навчанні, то проектування інноваційних технологій і методик навчання на гедоністичних засадах, націлених на реалізацію означених цілей, є однією із ключових проблем освіти сьогодення.

Формулювання цілей статті... Звідси **метою** статті є розробка та теоретичне обґрунтування провідних ідей, які виступають концептуальними основами гедоністичного спрямування вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу... У зв'язку з розглядом передумов виникнення у людини «співацької потреби», ставиться акцент на морфологічній особливості людини, на її імітаційних та ритмічних здібностях, а також на особливій внутрішній (душевній) конституції індивіда, що із давніх часів спонукали його вийти за межі «тваринності» і встати на новий онтологічний шлях розвитку – шлях людяності. Спів виступає не лише характеристикою людини як «виду живих істот», він скоріше є її сутнісним внутрішнім атрибутом, з яким безпосередньо чи опосередковано пов'язані інші атрибути: голос, звук, слух, дихання, думка, мова, настрій, почуття тощо – тобто у співі особистість проявляє свою сутність і він є її суб'єктивною внутрішньою категорією, пов'язаною із глибинними емоційними процесами (І.Вознесенський, Г.Лорка, М.Мамардашвілі, П.Флоренський та ін.). Своїм голосом і співом індивід презентує самого себе, виявляє своє існування, стверджує радість буття.

Голос як музичний інструмент а також спів несе людині радість та насолоду. Відчуття радості, насолоди, задоволення тощо, які особливо яскраво проявляються у сфері співацької діяльності, відносяться до гедоністичних переживань людини. Гедоністичні ж переживання зумовлені гедонізмом – етичною позицією, яка стверджує його як найвище благо і критерій людської поведінки. З позиції етики гедоністичний феномен (від грец. *hedone* – задоволення, насолода) виступає як багатозмістовне поняття, яке включає в себе, передусім, емоційно-чуттєві характеристики, властиві людині. Підґрунтям гедонізму як учення є прагнення людини до задоволення й насолоди та уникнення страждань. Народження співу як феномена буття із «звучного символізування» (за К.Ясперсом) емоцій і переживань, руху думки й поведінкових дій – факт універсальний і такий же природний, як і гедоністичний імператив життєдіяльності людини – і в цьому полягає їхня спорідненість. Означена гедоністична та співацька психофізіологічна реальність – це цілісна сутність людини, яка відповідає за її становлення та розвиток як суб'єкта та об'єкта культури й еволюції.

Вокальна педагогіка з усіма своїми усталеними критеріями, а саме: інструментально-технічна досконалість, вокально-слухова компетентність та виконавська майстерність співака, визначає зміст вокальної підготовки майбутніх фахівців, яка в дослідженні розглядається як процес, спрямований на максимальний розвиток здатності студентів до глибокого усвідомлення змісту музичних образів та втілення їх у досконалії співацько-виконавській формі. Проте таке розуміння змісту вокальної підготовки є необхідним і достатнім для вокального навчання студентів мистецького напрямку із їхньою мотиваційно-цільовою установкою щодо майбутньої професійної діяльності, пов'язаною із

вокально-виконавським процесом; із мірою фізіологічних задатків, співацької обдарованості та акторських здібностей – тобто всього того, на що у більшості випадків можна не розраховувати у процесі вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Науковці у галузі вокальної методики спрямовують свої зусилля на пошуки шляхів досягнення ефективності вокальної підготовки студентів педагогічних університетів. Провідними ідеями в цьому плані стають формування у студентів комплексу вокально-технічних умінь, знань з питань вокальної педагогіки, суміжних наук (акустики, біофізики, психології, фізіології, орфоєпії, фонопедії, гігієни тощо), методики викладання співу в школі, історії вокального мистецтва та вокальної педагогіки (Ю.Юцевич); ґрунтовне освоєння співацького мистецтва через складну інтегративну функцію мислення студента, виконання якої сприяє раціональному підходу до співу при рефлекторній узгодженості роботи голосотвірних органів виконавця як свідомо керованого процесу нагромадження спеціальних знань і умінь (Г.Стасько); формування системи знань, умінь і навичок, пов'язаних із сучасними тенденціями розвитку української вокальної педагогіки та реалізацією триєдиної структури навчання: освітньої, виховної та розвиваючої – на базі науково-теоретичних засад співацького мистецтва (О.Прядко); розвиток вокально-виконавської надійності засобами опосередкованої регуляції емоційного стану студентів (О.Матвеева); формування психологічної готовності організму співака до творчої роботи, що вимагає самоусвідомлення студентом себе як унікальної особистості, настроювання і самонавіювання, відчуття внутрішньої свободи та зняття психічних зажимів і бар'єрів (М.Гонтаренко); формування сучасної проєкції звукомислового співацького мислення й реалізації відповідних знань і навичок у майбутній вокально-педагогічній діяльності студентів шляхом застосування у процесі вокальної підготовки історико-стильового і жанрового підходів та технології звукоутворення на принципах резонансної теорії мистецтва співу (Л.Тоцька); формування вокально-звукової (Т.Ткаченко) та вокально-мовленнєвої (Л.Дерев'янко) культури майбутніх учителів музики.

Означені підходи, конкретизуючи у своїй професійній проєкції характерні показники вокально-педагогічної діяльності вчителя музики, не ураховують того, що комплектація змісту вокальної підготовки майбутніх фахівців тісно пов'язана із специфікою самого співу, який апріорі не може існувати без відчуття задоволення, насолоди, захоплення, радості, натхнення. Безумовно, опрацювання співацького голосу відбувається в комплексі науково-теоретичних знань, практичних технічних навичок, що містяться у системі вокально-виконавських умінь та вокально-методичних здобутків. Їхня взаємодія очевидна, оскільки теоретичні знання проблем вокальної методики і практичний досвід застосування навчальних дій як механізмів педагогічного керівництва функціями голосотвірних органів перебувають у постійному взаємозв'язку і взаємозалежності.

Аналіз наукових підходів у сфері вокальної педагогіки дозволив констатувати той факт, що вокальне навчання має охоплювати не лише пізнавальну сферу студентів, а й сферу їхніх емоційних проявів. Педагогічними важелями, які, на нашу думку, сприяють ефективності вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, мають стати ті, що пов'язані з осягненням студентами гедоністичного пізнання не лише мистецтва, зокрема вокального, а й своєї особистості, власних суб'єктивних можливостей і задатків, а також засобів досягнення своїх цілей, задоволення своїх бажань та інтересів, прагнень та потягів. Такий шлях дозволить пережити студенту ще у процесі фахової підготовки глибину почуттів та гаму емоцій і зробити його якщо не щасливим, то принаймні радісним, задоволеним на ниві професійного удосконалення й самоствердження. З огляду на це вокальну підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва на гедоністичних засадах доцільно розглядати як процес удосконалення навичок співацького голосоутворення та здатності до художньо-виконавської інтерпретації музики, ефективність якої забезпечується наявністю гедоністичного фону особистісних переживань студентів і відображається у їхній задоволеності навчальною діяльністю.

Результати проведених досліджень дозволили створити підґрунтя для розробки концептуальних основ вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва з опорою на основні положення гедоністичного імперативу життєдіяльності людини, а саме: холізм, аксіологізм та еутимність.

Терміном «холізм» позначають усі філософські теорії, що використовують поняття «живе ціле», «життєва сила», «жива субстанція». Сутність притаманних холізму експлікатів: організмична цілісність, самість, еволюція та емерджент. З позиції холізму взаємодія організмичної цілісності (фізіологічна природа людини) й самості (внутрішнє ядро, джерело і першооснова психічного існування людини) відображається у категорії «особистість», підкреслюючи тим самим її духовну і фізичну, раціональну і чуттєву єдність. Звідси особистість виступає як інтегрована організація усіх пізнавальних, афективних та фізичних характеристик індивіда. Означені характеристики гармонійно узгоджуються у змісті вокально-методичної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, що складається з комплексу вокально-технічних навичок (технічна

досконалість процесу голосоутворення і звуковедення), вокально-методичних знань (знання з питань вокальної педагогіки, пов'язаних із суміжними науками (акустика, біофізика, психологія, фізіологія, орфоєпія, фонопедія, гігієна тощо), методики викладання співу в школі, історії вокального мистецтва) та вокально-професійних умінь (вокально-виконавських, рефлексивно-аналізуючих, проєктувально-конструктивних та операційно-діяльнісних), які вибудовуються на основі наявності особливого психологічного стану студентів – натхнення, творчої наснаги, захоплення співом. Представлений комплекс орієнтує студентів на високе професійне досягнення та професіоналізм, що є сутністю особистісно-професійного розвитку майбутніх фахівців.

Особливого значення в теорії холізму набувають такі категорії особистісно-професійного розвитку студентів, як еволюція та емерджент. Еволюційний шлях розвитку характеризується кількісними змінами, які забезпечуються завдяки поступовому та послідовному досягненню професійних новоутворень. Емерджентний шлях відрізняється «стрибоподібністю» розвитку та якісними змінами. Означена закономірність у процесі вокальної підготовки діє за рахунок певних детермінант, пов'язаних із особливою емоційно-чуттєвою природою особистості, яка керує установками студентів та їх устремліннями. Вона відрізняється «внутрішньою динамічністю» та «життєвим поривом» і виступає імпульсом до утворення студентами власної стратегії досягнення поставленої мети. Така «місія» відводиться гедоністичному фону особистісних переживань студентів, що виражається у задоволенні та насолоді.

Отже, з позиції особистісно-професійного розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва холізм з його визначеними вище характеристиками дозволяє досягнути й пояснити шлях вокально-професійного зростання студентів у контексті кількісного (еволюція) та якісного (емерджент) розвитку і простежити механізм детермінації означених змін завдяки гедоністичним переживанням особистості, на яких акцентується увагу в процесі вокальної підготовки на гедоністичних засадах. Гедоністичне ж спрямування вокального навчання стає можливим на основі забезпечення цілісного впливу на особистість (у єдності її духовної та тілесної, інтелектуальної та чуттєвої, когнітивної та творчої складових). На основі цього відбуваються певні прогресивні структурні зміни особистості, а саме: змінюється професійна спрямованість студентів, пов'язана із певною системою потреб у навчанні, у самопізнанні, у творчості, у психофізіологічній гармонії, у спілкуванні тощо; актуалізуються мотиви досягнення високого результату у вокальному навчанні, у зв'язку з чим зростає потреба у співацькому саморозвитку і вокально-виконавській й вокально-педагогічній самореалізації та творчій активності особистості; певного рівня набуває вокально-методичний досвід – вокально-методична компетентність, тобто розвиваються і розширюються професійно орієнтовані знання, вміння і навички, опановуються алгоритми вирішення професійних завдань, завдяки чому підвищується креативність діяльності; розвиваються власні здібності та професійно важливі якості, що визначаються специфікою діяльності вчителя музичного мистецтва, а саме: самостійність, ініціативність, дисциплінованість, активність, наполегливість у досягненні поставлених цілей, стійкість до подолання труднощів тощо.

Досліджуючи місце гедоністичних переживань у процесі вокального навчання, ми обрали аксіологізм як ідею, що є підставою для дослідження тієї позитивної сторони людського існування, яка пов'язана із задоволенням, насолодою, щастям. Про орієнтацію на ту чи іншу цінність можна говорити лише тоді, коли для особистості вона набуває значущості. Орієнтація суб'єктами навчання – як викладачами, так і студентами – на певні цінності у процесі навчання може виникнути безпосередньо за умови їхнього прийняття, тобто в результаті утворення позитивної оцінки – раціональної або емоційної. Цінність гедоністичних переживань для навчального процесу полягає в тому, що вони не тільки самоцінні, а ще й виконують «службову» (за Б.Додоновим) роль. Це цінність засобу, а не цілі, тобто важливим є не лише досягнення задоволення як такого, а відчуття задоволення у процесі досягання, що дозволяє уникнути пасивності й споглядання та актуалізувати активність і наполегливість на шляху здійснення поставленої мети.

Самоцінність задоволення, насолоди визначається потребою студентів у їх наявності. Небажання урахувати цей факт у процесі навчання призводить до дезадаптації особистості, ускладнення процесу соціалізації, нервових зривів, психосоматичних захворювань тощо. До того ж у всіх випадках прояву негативних емоцій індивіда позначається недостатність його виховання. Щодо службової ролі, то означені гедоністичні переживання безпосередньо пов'язані із такими позитивно забарвленими емоційними процесами як інтерес, бажання, захоплення, цікавість, радість тощо. І якщо інтерес, бажання, захоплення, цікавість проявляються як прагнення до певної діяльності, пов'язаної з предметом навчання, то радість – це емоційна результативність навчання.

У процесі вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва вирізняються наступні види радості, продуковані гедоністичними переживаннями: гностична – радість пізнання, яка проявляється у здивуванні студента, пізнанні ним краси вокального мистецтва, істини глибоких емоційних станів; креативна – радість творчості, першовідкриття, що виражається в одухотворенні,

захопленні співацькою діяльністю; суб'єктна – радість власного зростання, усвідомлення себе як творця свого життя; альтруїстична – радість творення чужої радості, допомога іншому у пізнанні «таємниць» професійного співу. З означених позицій методика вокальної підготовки – це не лише теорія навчання, яка відповідно до змісту і методів розкриває студенту основи і закономірності співацької майстерності, але й засноване на задоволенні та радості мистецтво навчання, що дозволяє особистості повернутися до «самої себе» – зрозуміти свої можливості у творчому освоєнні світу, що називається співом, досягнути реалії досягнення поставленої мети, створити програму власного професійного благополуччя.

Отже, ціннісна значущість гедоністичних переживань полягає у тому, що вони, включаючись у пізнавальну діяльність студентів, стають її регулятором, формуючи інтереси і цікавість, утворюючи мотиви досягнення і самореалізації, забезпечуючи активність, дисциплінованість, наполегливість у подоланні труднощів, що резюмується у радості навчання.

Звернення до ідеї еутимності базується на положенні про те, що вміння отримувати задоволення необхідно і можна розвивати у людини. Розглянуті вище ідеї холізму та аксіологізму дають можливість стверджувати, що особистість, перебуваючи у «полоні» гедоністичних переживань, з одного боку, відчуває психофізіологічну цілісність, а з іншого – отримує резерв для активного, повноцінного життя та навчання. Тому є вагомими підстави вчити студентів насолоджуватися навчанням.

Еутимний (від грец. «eu», «euthenein» – добре, процвітати) підхід у теоретичному аспекті визначається як закономірність формування у людини позитивного ставлення до життя і розвиток у неї здатності отримувати задоволення від різноманітних речей та явищ у процесі життєдіяльності. Цей підхід у своїй основі ґрунтується на широкому спектрі наукових положень щодо розуміння психологічної сутності людини. Це і каузальний (причинний), і біхевіоральний (поведінковий), і арт-терапевтичний (терапія творчим самовираженням), а також асимптоматичний (цілеспрямоване підкріплення) аспекти розвитку особистості. Останній у вигляді тренінгу насолоди подано в концепції «Маленької школи задоволення» Р.Лутца, котрий і запропонував термін «еутимна поведінка», що увійшов у практику сучасних психотерапевтичних та виховних методик у вигляді еутимного методу (В.Ромек).

Дотримання ідеї еутимності дозволяє формувати у студентів пізнавальні та поведінкові уміння отримання задоволення від процесу вокального навчання. До того ж сфера вокального навчання розкриває чималий простір для реалізації гедоністичних переживань, пропонуючи студентам відчути їх у різних гедоністичних векторах співацького процесу: духовному, естетичному, когнітивному та тілесному. Саме векторна акцентуація гедоністичних переживань, а не, наприклад, рівнева, не дозволяє сприймати їх у ступеневому ракурсі. Всі представлені «гедоністичні вектори» співацького процесу є однаковою мірою необхідними і важливими для вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

З позиції «духовного вектора» провідним для вокальної педагогіки є розуміння співу як вияву душевних рухів, що виплескуються у творчості. Творення вокально-художніх образів, що спрямовується свідомістю та інтуїцією співака, є напруженою, але завжди хвилюючою діяльністю, оскільки спостерігається величезна емоційна насиченість, незвичайний підйом всіх його душевних сил, які, «прориваючись» у трансцендентний вимір, утворюють енергетично-емоційний виписок, який можна назвати одухотворенням. Така максимальна напруга і особлива концентрація творчого потенціалу особистості поєднана з натхненням, радістю та насолодою творення.

«Естетичний вектор» гедоністичних переживань визначається гедоністичною функцією мистецтва. Гедоністична функція мистецтва є складовою частиною в аналізі художньої творчості, а саме – у формах і проявах чуттєвого начала в мистецтві, у його здатності викликати у студентів спектр естетичних емоцій (відчуття прекрасного, піднесеного, величного, драматичного, патетичного тощо), які надають можливість пережити естетичну насолоду. Естетична насолода у контексті вокального навчання виникає у процесі «спілкування» з вокальним мистецтвом, яке своєю гармонійністю і красою починає захоплювати студентів ще до їх безпосереднього залучення до виконавського процесу.

«Когнітивний вектор» гедоністичних переживань у процесі вокального навчання пов'язаний із задоволенням пізнавальних потреб студента, в результаті чого утворюються «інтелектуальні почуття» (Я.Голосовкер), «інтелектуальні емоції», або афективно-когнітивні комплекси (Є. Ільїн), «інтелектуальна радість» (Аристотель) у вигляді подиву, здивування, цікавості, інтересу, допитливості тощо. Означені афективно-когнітивні комплекси пов'язані із захопленням, тобто захоплює те, що їх викликає. Захоплення співом викликає у студентів інтелектуальні переживання/емоції щодо досягнення наукових істин – психологічних, фізичних і фізіологічних явищ і законів «співочої природності» людини, підсилюючи та розвиваючи у майбутніх фахівців ціннісно-смыслову мотивацію до вокальних занять.

«Тілесний вектор» гедоністичних переживань безпосередньо пов'язаний зі сферою тілесних відчуттів студента-вокаліста, оскільки музичним інструментом співака є не його голосовий апарат – «система органів, що слугують для утворення звуків голосу та мови» (Л.Дмитрієв), а безпосередньо він сам, у всій своїй цілісності. Щодо суб'єктивності співацьких відчуттів, то для вокальної підготовки важливим є їхня позитивність, тобто не може вибудовуватися співацька майстерність на фізичному стражданні студентів. Процес співу має приносити задоволення студенту, і саме на тілесному рівні, що є обов'язковим і необхідним фактором вокального навчання. Гедоністична насиченість цих відчуттів пов'язана, насамперед, із біологічною сутністю людини, яка вимагає блага для життєдіяльності її організму.

Висновки... Представлені концептуальні основи гедоністичного спрямування вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва актуалізують категорію гедоністичних переживань і апелюють до неї з позиції цілісності (холістськості), цінності (аксіологічності), та стратегії отримання задоволення (еутимності), приймаючи її не на вульгарно-пасивному, а на позитивно-активному рівні. Запропоновані ідеї можуть бути екстрапольовані на багаторівневий навчально-виховний процес вокальної підготовки студентів у інститутах мистецтв та музично-педагогічних факультетах педагогічних університетів і знаходити віддзеркалення на рівнях успішності їхнього професійного навчання.

Список використаних джерел і літератури:

1. Гонтаренко Н. Б. Сольное пение: секреты вокального мастерства / Н. Б. Гонтаренко. – [изд. 2-е.]. – Ростов н/Д : Феникс, 2007. – 155 с.
2. Дерев'янюк Л. А. Особливості формування вокально-мовленнєвої культури як складової педагогічної майстерності майбутнього вчителя : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Л. А. Дерев'янюк. – К., 1993. – 16 с.
3. Додонов Б. И. Эмоция как ценность / Б. И. Додонов. – М. : Политиздат, 1978. – 272 с. – (Над чем работают, о чем спорят философы).
4. Матвеева О. В. Координація надійності співу майбутніх учителів музики в контексті емоційної теорії когнітивного дисонансу / О. В. Матвеева // Ідея опіки дітей і молоді в історико-педагогічній науці : зб. наук. праць. – Івано-Франківськ, 2005. – С. 78–82.
5. Прядко О. М. Розвиток співацького голосу : [метод. реком. для викл. вокалу та студ. муз.-пед. ф-тів вищих навч. закл.] / О. М. Прядко. – Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2009. – 92 с.
6. Стасько Г. Є. Вокальна підготовка майбутнього вчителя музики як основа удосконалення педагогічної майстерності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Стасько Галина Євстахіївна. – К., 1995. – 192 с.
7. Юцевич Ю. Є. Теорія і методика формування співацького голосу : навч.-метод. посіб. / Юрій Євгенович Юцевич. – К. : ІЗМН, 1998. – 160 с.
8. Ясперс К. Смысл и назначение истории / Карл Ясперс ; [пер. с нем.]. – М. : Политиздат, 1991. – 527 с. – (Мыслители XX в.).

References:

1. Gontarenko N. B. *Sol'noe penie: sekrety' vokal'nogo masterstva*, Rostov n/D, Feniks, 2007, 155 s.
2. Derevianko L. A. *Osoblyvosti formuvannia vokalno-movlennievoi kultury yak skladovoi pedahohichnoi maisternosti maibutnoho vchytelia*, Kyiv, 1993, 16 p.
3. Dodonov B. I. *E'mociya kak cennost'*, Moscow, Politizdat, 1978, 272 p.
4. Matveieva O. V. *Koordinatsiia nadiinosti spivu maibutnikh uchyteliv muzyky v konteksti emotsiinoi teorii kohnityvnoho dysonansu, Ideia opiky ditei i molodi v istoryko-pedahohichnii nauksi*, Ivano-Frankivsk, 2005, pp. 78–82.
5. Priadko O. M. *Rozvytok spivatskoho holosu*, Kamianets-Podilskyi, PP Buinyts'kyi O. A., 2009, 92 p.
6. Stasko H. Ye. *Vokalna pidhotovka maibutnoho vchytelia muzyky yak osnova udoskonallennia pedahohichnoi maisternosti*, Kyiv, 1995, 192 p.
7. Yutsevich Yu. Ye. *Teoriia i metodyka formuvannia spivatskoho holosu*, Kyiv, IZMN, 1998, 160 p.
8. Yaspers K. *Smy'sl i naznachenie istorii*, Moscow, Politizdat, 1991, 527 p.

Summary

Liudmyla Vasylenko

Conceptual Foundations of Hedonistic Orientation of Music Students' Vocal Training

The problem of the article is to develop and validate the conceptual foundations that underlie the mechanism of hedonistic directions of music students' vocal training in pedagogical universities. This relates directly to the ideas of holism, axiology and eutimnity.

Implementation of the idea of holism identifies ways of the organization of vocal training from the point of view of ensuring the integrity of personality of students, which is seen as a multidimensional phenomenon, able for development and which incorporates dynamic variety of spiritual, psychological, mental and physiological aspects of human nature. The process of vocal training has less to do with evolutionary (quantitative) changes, but with emergentism (qualitative) changes in the professional development of students. This pattern is achieved by certain determinants, the role of which performs a hedonistic background of personal experiences of the future specialists.

In accordance with the idea of axiology in the process of vocal training of students, there is awareness that they value the importance of hedonic experiences (pleasure, enjoyment, joy, interest, desire, lust, delight, happiness, etc.), which are the criteria of satisfaction of students' needs (in learning, self-knowledge, creativity, achievement of the

physiological harmony, in communication, etc.), as well as the regulator of their motivational sphere; stimulant factor of creative activity.

Hedonistic imperative finds its embodiment in the orientation of cognitive and behavioral strategies of students to enjoy and achieve wellbeing in the context of introduction of the idea of eutimnity. Such direction of vocal training of students will be ensured by the introduction of a set of tasks designed to ensure that future professionals not only understand, but can be convinced on their own experience that the learning process can bring pleasure, delight and joy.

Key words: *hedonistic imperative, holism, axiology, eutimnity, pleasure, enjoyment, joy, vocal training.*

Дата надходження статті: «26» березня 2015 р.

Стаття прийнята до друку: «17» квітня 2015 р.

УДК 371.139:74/75(045)

ВІКТОР ВДОВЧЕНКО,

доктор філософії в галузі дизайну

(м.Київ);

СВГЕН АНТОНОВИЧ,

кандидат педагогічних наук, професор

(м.Київ)

Концептуальні засади фундаментального дослідження структури та змісту спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» профільного навчання в національній системі неперервної художньо-проектної освіти

У статті акцентовано увагу на докорінних змінах за роки незалежності України, що відбулися в інженерній, дизайнерській, художньо-проектній освіті, починаючи з довузівської – профільної підготовки у загальноосвітніх навчальних закладах (ЗНЗ). Визначено основні положення концептуальних засад фундаментального дослідження структури та змісту спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» профільного навчання в національній системі неперервної художньо-проектної освіти. Окреслено шляхи розв'язання проблеми забезпечення навчально-методичними комплектами означених спеціалізацій профільних ЗНЗ. Висвітлено питання науково обґрунтованого поетапного введення у навчально-виховний процес профільних ЗНЗ художньо-проектної освіти. Вперше подано, після переходу на компетентнісний результат профільної підготовки, сучасну наукову джерельну базу для запровадження нового понятійно-термінологічного апарату профільного навчання національної системи неперервної художньо-проектної освіти.

Ключові слова: *національна система неперервної художньо-проектної освіти, фундаментальне дослідження, концептуальні засади, довузівська підготовка, профільне навчання, спеціалізації «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну».*

Фундаментальне дослідження у відділі технологічної освіти та допрофесійної підготовки Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України в 2015–2017 рр. за підтемою «Проектування змісту профільного навчання технологій у старшій школі за спеціалізаціями «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» в національній системі неперервної художньо-проектної освіти» має за мету:

1) розробку концептуальних засад підготовки новітньої структури сучасного змісту спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» в системі неперервної художньо-проектної освіти, з дотриманням дидактичних принципів наступності – між основною та старшою загальноосвітньою школою й перспективності – між старшою загальноосвітньою та вищою школами;

2) наукове обґрунтування педагогічних умов спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» (змісту, методики, організаційних форм навчання, предметно-розвивального середовища навчальної майстерні) підготовки компетентного випускника профільної школи, здатного до системної предметно-перетворювальної діяльності, свідомого індивідуального вибору особистісно привабливого ВНЗ для подальшої професійної або фахової підготовки за кваліфікаціями майстра декоративно-прикладного мистецтва (ДПМ) або дизайнера (за видами дизайну).